

TĖVŲ PEDAGOGINIO ŠVIETIMO SITUACIJOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOSE GERINIMO GALIMYBĖS

Skaistė Kovienė

Vilniaus universiteto Šiaulių akademija, Lietuva

Santrauka

Nuolatinės socialinės, ekonominės, politinės kaitos sąlygomis tėvai susiduria su naujais, anksčiau nepatirtais socialiniais reiškiniais, tėvystės iššūkiais, todėl kyla tėvų pedagoginio švietimo poreikis. Sėkmingas tėvų pedagoginis švietime yra viena iš pagrindinių edukacinių sąlygų, siekiant kokybiškesnio ikimokyklinio ugdymo. Tyrimo tikslas – išanalizuoti tėvų pedagoginio švietimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose situacijos gerinimo galimybes. Atliktas kokybinis tyrimas. Taikyti tyrimo metodai – mokslinės, pedagoginės, psichologinės literatūros, dokumentų analizė, metaanalizė (teoriniam kontekstui atkleisti), pusiau struktūruotas interviu žodžiu (empirinio tyrimo duomenims surinkti) ir turinio (content) analizė (empirinių duomenų analizei). Empirinio tyrimo rezultatai atskleidė, jog ikimokyklinio ugdymo mokytojai kaip pedagoginio tėvų švietimo situacijos gerinimo formas labiausiai pripažįsta ir plačiausiai naudoja tradicines, individualaus bendravimo formas. Akcentuojamas virtualus bendravimas su tėvais, informacijos pateikimas ir grįžtamojo ryšio teikimas virtualiomis priemonėmis. Išskirta pedagoginio tėvų švietimo situacijos gerinimo galimybė – tėvų įtraukimas į praktines veiklas įstaigoje, mokytojo naudojamas tinkamas pakvietimas, dėmesio tėvams demonstravimas, padėkojant jiems už dalyvavimą, lūkesčių išsiaiškinimas rengiant apklausas. Itin reikšmingos yra mokytojų asmeninės savybės, pedagoginiai gebėjimai. Išskirtos tėvų pedagoginio švietimo situaciją gerinančias sąlygos: įstaigos iniciatyva vykstantis pozityvių santykių su tėvais kūrimas, inovatyvesnių pedagoginio tėvų švietimo formų paieška. Išryškėjo tėvų iniciatyvos aktualumas.

Pagrindiniai žodžiai: *tėvų pedagoginis švietimas, ikimokyklinio ugdymo įstaiga, kokybinis tyrimas, situacijos gerinimas.*

Įvadas

Šeima ir ikimokyklinio ugdymo įstaiga – dvi institucijos, kurias sieja tas pats objektas – vaikas. Kad išugdytų mąstančią ir aktyviai veikiančią asmenybę, abi institucijos turėtų siekti vienodų pedagoginių tikslų. Tačiau tėvai ir pedagogai nėra vienodai pasiruošę įgyvendinti šį aukščiausią tikslą (Arnautova, 2012; Persson ir Tallberg Broman, 2017). Nuolatinės socialinės, ekonominės, politinės kaitos sąlygomis tėvai susiduria su naujais, anksčiau nepatirtais socialiniais reiškiniais, tėvystės iššūkiais ir dažnai jaučiasi sutrikę, nes nemoka arba negali prisitaikyti prie sparčiai kintančios aplinkos (Leliūgienė ir Simanavičiūtė, 2010; Burvytė, 2013; Baker, Wise, Kelley, Ceka ir Murati, 2016; Jonsdottir, 2018; O’Toole, Kiely, McGillacuddy, O’Brien ir O’Keeffe, 2019).

Tėvų švietimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose situacija yra pakankamai sudėtinga todėl, kad nėra aiškios ir dokumentais reglamentuotos tėvų švietimo politikos. Ši veikla dažniausiai nesisteminga, spontaniška, fragmentuota. Tėvų švietimu ugdymo įstaigos susirūpina tada, kai kyla problemos su vaiko ugdymu, su vaiko elgesiu (Jaiswal ir Choudhuri, 2017; O’Toole et al., 2019). Bet neveikiama prevenciškai, kad tos problemų kiltų kuo mažiau. Taigi, kalbant apie tėvų švietimą ir susiduriama su ta sunkiai sprendžiama

dilema. Pedagogai teigia, kad tėvus sunku prisikviesti, įtraukti į veiklas, kad tėvai nesidomi vaiko ugdymu, kartais stokoja tėvystės įgūdžių, stinga pedagoginio pasirengimo. Tėvai kaip tik pasigenda pedagogų iniciatyvos bendradarbiauti, pakvietimo, įvertinimo (Povey et al., 2016). Be to, tėvų pedagoginio švietimo tobulinimo poreikį suponuoja ir tai, jog tėvų švietimas suprantamas tiek pačių tėvų, tiek pedagogų labai nevienareikšmiškai (Juodaitytė, 2003; Leliūgienė ir Simanavičiūtė, 2010; Lam ir Kwong, 2012; Ruškus et al., 2012; Ailicai ir Weil-Baraisb, 2013; Persson ir Tallberg Broman, 2017; Vlasov ir Hujala, 2017; Fuertes, Sousa, Lockiewicz, Nunes ir Lino, 2018; Jeynes, 2018; Akhmestshina et al., 2019; Yngvesson ir Garvis, 2019; O'Toole et al., 2019 ir kt.). Viena grupė tėvų ir pedagogų tėvų švietimą traktuoja kaip informavimą: straipsniai, seminarai, lankstinukai, tėvų susirinkimai, informacija dienyne ir pan. (Juodaitytė, Gaučaitė ir Kazlauskienė, 2009). Šią veiklą pedagogai vadovaudamiesi ugdymo įstaigos nustatyta tvarka vykdo, tačiau lieka neaišku, kokią poveikį tėvams daro perduodama informacija. Kita tėvų ir pedagogų grupė tėvų švietimą suvokia kaip konstruktyvią veiklą, kuomet tėvai gauna ne tik informaciją, bet ir dalijasi savo patirtimi vieni su kitais, sprendžia įvairius su vaiko ugdymu susijusius klausimus, įsitraukia į ugdymo įstaigos veiklas ir vaiko ugdymąsi. Dėl to tėvai ir patys keičiasi, tampa sąmoningi, aiškiai suvokia savo kaip tėvų vaidmenį, įgyja tam tikrų kompetencijų, reikalingų kokybiškam vaiko ugdymui (Povey et al., 2016).

Šiuolaikiniame pasaulyje keičiasi vaikų auginimo tendencijos, kinta ugdymo ir auklėjimo teorijos, tai įneša sumaištį ir nežinojimą, kas teisinga. Kad tėvai galėtų sėkmingai spręsti šią problemą, turėtų labia gerai pažinti savo vaiką, atsirinkti, kas individualiai tinka šeimai ir vaikui. Daug kas priklauso nuo asmeninių ir šeimos vertybių, pasirinktos artimos vaiko auginimo filosofijos ir vaiko individualių savybių.

Tobulinant tėvų pedagoginį švietimą svarbu atkreipti dėmesį į tai, jog patys tėvai yra kitokie. Pirmiausia, jie yra vartotojiškos visuomenės atstovai (Pruskus, 2011). Galima stebėti tėvų poreikį gauti daug ir įvairių paslaugų, o jų vaikų ugdymosi rezultatas turi būti greitai ir aiškiai pastebimas. Šiuolaikinės kartos tėvai gimė globalizacijos, komunikacijos, technologijų eroje, augo kitų kultūrų įvairovės ir poveikio aplinkoje, yra labiau išprusę, labiau išsilavinę nei prieš tai buvusios kartos (McCrindle, 2014; Targamadžė, Girdzijauskienė, Šimelionienė, Pečiuliauskienė ir Nauckūnaitė, 2015). Jie išsiugdę didžiulį pasitikėjimą savimi, tvirtai pasisakantys už individo teises, nuolat užimti, kartais pasinėrę į gyvenimą socialiniuose tinkluose arba daug dirbantys, siekiantys karjeros, todėl dažnai vaikų ugdymą visiškai patiki ugdymo įstaigai (Garbe, Ogurlu, Logan ir Cook, 2020).

Įvertinus kylančias tėvų pedagoginio švietimo problemas bei orientuojantis į tėvų poreikius, turi keistis ir tėvų pedagoginio švietimo procese naudojamos formos, implikuojamos švietimo inovacijos. Taigi, tyrimo tikslas – išanalizuoti tėvų pedagoginio švietimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose situacijos gerinimo galimybes.

Tyrimo metodologija

Bendra tyrimo charakteristika

Siekiant išanalizuoti tėvų pedagoginio švietimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose gerinimo galimybes, pasirinkta alikti kokybinį tyrimą. Taikyti tyrimo metodai – mokslinės, pedagoginės, psichologinės literatūros, dokumentų analizė, metaanalizė (teoriniam kontekstui

atkleisti), pusiau struktūruotas interviu žodžiu (empirinio tyrimo duomenims surinkti) ir turinio (content) analizė (empirinių duomenų analizei). Tyrimas grindžiamas humanizmo (Dewey, 2014), kuomet tėvų pedagoginio švietimo kontekste svarbi yra pedagogo darbo atsakomybė organizuojant ir tobulinant tėvų švietimą: kaip sumodeliuoti tinkamas tėvų švietimo situacijas, tėvų dalyvavimą ugdymo įstaigos veikloje, jų įtraukimą į vaikų ugdymą, bei įgalinimo teorijos (Schrader, Fricke ir Thoresen, 2013), kuri teigia, jog įgalinimas vyksta per dvipusį dialogą, įgalinantys asmenys galėtų būti ugdymo įstaigos pedagogai, pasitelkę turimus išteklius (aplinką, žinias) ir įtraukę tėvus į bendrą veiklą, suteikdami jiems galimybę įgyti trūkstančių žinių vaikų ugdymo klausimais, metodologinėmis nuostatomis.

Tyrimo imtis

Kokybinio tyrimo imtį sudarė 30 tyrime ikimokyklinio ugdymo įstaigų mokytojų. Kadangi kokybiniame tyrime esminis dalykas – renkamų *duomenų prisotinimas*, todėl tyrimo tiksliai apibrėžta imtis iš anksto nebuvo numatyta. Duomenys buvo renkami tol, kol jie pradėjo kartotis ir tapo akivaizdus jų informatyvumo sumažėjimas. Tyrimo imtis – patgioji netikimybinė. Tyrimo rezultatai nereprezentuoja visos populiacijos, tačiau padeda pastebėti tam tikras aktualias tendencijas, padedančias tobulinti tėvų pedagoginį švietimą ikimokyklinio ugdymo įstaigose.

Tyrimo instrumentas ir organizavimas

Struktūruoto interviu metu informantams buvo pateikiami atviri klausimai. Tyrimo instrumentas – interviu klausimai – parengti remiantis kokybinių tyrimų metodologine literatūra (Kvale ir Brinkmann, 2009; Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016; Kardelis, 2017; Žydzūnaitė ir Sabaliauskas, 2017) bei išsikeltu tyrimo tikslu – identifikuoti tėvų pedagoginio švietimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje gerinimo galimybes. Tyrimo dalyvių buvo klausama: *Kokios bendravimo su tėvais formos padeda gerinti tėvų pedagoginio švietimo situaciją; Kokia jūsų veikla gerina tėvų pedagoginio švietimo situaciją; Kokios yra tėvų pedagoginio švietimo situaciją gerinančios sąlygos.*

Tyrimo tikslui įgyvendinti pasirinkta kokybinė tyrimo strategija. Interviu su ikimokyklinio ugdymo mokytojais metu gauta medžiaga analizuota nuosekliai, indukciniu būdu išskiriant prasminius vienetus, juos formuluojant į subkategorijas, vėliau jungiant į kategorijas, kurios iliustruotos pagrindžiančiais pavydžiais iš interviu protokolų. Kategorija – teiginys, apimantis grupę subkategorijų (trumpų teiginių), kurias sieja bendras turinys, teksto prasmė (Žydzūnaitė ir Sabaliauskas, 2017). Sujungtos kategorijos sudaro temas, apibūdinančias nagrinėjamą reiškinį. Atliktos kokybinės turinio analizės pagrindu formuluotos tyrimo išvados.

Tyrimo etika

Atliekant tyrimą, buvo laikomasi tyrimo etikos principų: visi tyrimo dalyviai buvo informuoti apie tyrimo tikslą, konfidencialumą, interviu dalyvių anonimiškumą, tyrimo metodus. Laikytasi savanoriško dalyvavimo principo (Kvale ir Brinkmann, 2009;

Žydžiūnaitė ir Sabaliauskas, 2017). Atliekant interviu su mokytojais turinio analizę parengtas instrumentarijus – kodavimo blankas, kuriame, siekiant nuasmeninti interviu duomenis, kiekvienam interviu protokolui priskiriamas dokumento pavadinimas M1, kur M rodo, kad šis dokumentas – užkoduotas interviu su ikimokyklinio ugdymo įstaigos mokytoju, o antras žymuo – skaičius 1 – rodo, kelintas tai protokolas visų analizuojamų interviu sąraše. Visi tyrimo dalyviai buvo informuoti apie tyrimo tikslą, konfidencialumą, anonimiškumą. Tyrimų atlikimo, duomenų analizės bei tyrimo rezultatų skelbimo metu vadovautasi mokslinės etikos reikalavimais.

Tyrimo rezultatai

Informantų buvo prašoma pasidalyti savo patirtimis, susijusiomis su pedagoginio tėvų švietimo situacijos gerinimu: kokiomis formomis tėvų švietimas turėtų būti realizuojamas, kokiomis iniciatyvomis pasižymi tėvai, koks yra mokytojų indėlis gerinant pedagoginio tėvų švietimo situaciją.

Tyrimo dalyvių buvo teirujamasi, kokios bendravimo su tėvais formos padeda gerinti tėvų pedagoginio švietimo situaciją. Išryškėjo orientuotos į bendravimą tyrimo dalyvių patirtys, susijusios su pedagoginio tėvų švietimo situacijos gerinimu, kurios suskirstytos į dvi kategorijas: *realaus bendravimo formos ir virtualaus bendravimo formos* (1 lentelė).

1 lentelė

Tėvų pedagoginio švietimo situaciją gerinančios bendravimo formos

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys pavyzdžiai
Realaus bendravimo formos	Individualus bendravimas	<i>Pokalbiai su tėvais, kurių metu auklėtoja pateikia žinių apie vaiko vystymąsi, jo pažangą, sunkumus, pataria tėvams kaip toliau elgtis su vaiku, suteikia naujų žinių apie vaikų ugdymą (M25); Kasdieninis bendravimas, atvedus ir pasiimant vaiką, kurio metu sprendžiamos netikėtai kilusios problemos (M25); Daugiau dėmesio vertėtų skirti individualioms konsultacijoms “išgryninant” trūkstamas tėvų žinias (M26); Tiek pedagoginio švietimo situaciją, tiek visus klausimus gerinti – kalbėtis su tėvais (M28).</i>
	Šviečiamieji renginiai	<i>Pakviesti lektorius į darželį praveisti paskaitas ar mokymus (M8); Organizuojami <...> seminarai, prieš tai išsiaiškinus, kokie aktualiausi klausimai (M18); Įvairios paskaitos, seminarai, diskusijos, individualaus ar grupinio darbo formos (M20); Pas mus vyko psichologės paskaitos, kartais kviečiame specialistus paskaityti paskaitą, tačiau mūsų darželio tėvai į tokias paskaitas neina – susirenka vos kelios mamos (M30).</i>
	Praktinė veikla	<i>Vyksta tėvų įtraukimo projektas „Keliaujanti pasaka“, jo metu tėvai kviečiami į grupę vesti veiklų arba skaityti, vaidinti pasakas (M21); Duodame tėvams vaikų gebėjimų ir pasiekimų anketas, kad įvertintų, tokiu būdu patitikrina, ką turi mokėti jų vaikas (M30); Pas mus ateina tėčiai, praveda sporto kokį nors renginį, pvz. futbolo turnyrą, papasakoja apie kareivio profesiją, mama – anglų kalbos pamokėlę, ar kita mama surengia savo rankų darbo lėlių parodą (M30).</i>
	Informavimas	<i>Informacijos skelbimas įstaigos laikraštyje (M13); Įvairi informacija gali būti perteikiama: skrajutėse, susirinkimuose supažindinant tėvus su darbo planais, informuojant apie veiklas, prisidedant prie ugdymo ir ugdymosi turinio, rengimo ir įsitraukimo jį įgyvendinant (M13).</i>
	Netradiciniai renginiai	<i>Tėvai įsitraukia į netradicinius, šiuolaikinius ir įdomius renginius (M9); Organizuojami diskusijų klubai (M18).</i>
	Grupiniai renginiai	<i>Tėvų susirinkimai, kurių metu tėvams pristatoma programa ugdymo būdai, metodai. Supažindinami su amžiaus raida. Informuojami apie veiklą darželyje (M18); Išvykos, kelionės skatina partnerystę, pozityvius santykius, tarpusavio pasitikėjimą (M20); Du kartus per mokslo metus su tėvais darome susirinkimus, aptarti įvairiems su ugdymu susijusiems klausimams (išgirstame tėvų lūkesčius, aptariame prioritetus, vaikų pasiekimus, edukacines išvykas ir pan.) (M21).</i>

Virtualaus bendravimo formos	Keitimasis informacija	Šiuolaikiams tėvams būtų tinkamas virtualus būdas pedagoginiam švietimui organizuoti (M2); Tėvams karantino metu labai tiko bendravimas nuotoliniu būdu. Ir, manau, Zoom susirinkimus tėvams tokia forma daryti taps norma (M12); Apspręstas bendras – visiems priimtinas ir tinkamas bendravimo būdas: pvz.: tam tikra platforma – kurioje būtų visa išsami informacija – laisvai prieinama kiekvienam tėveliui (M24); Daugiau pasitelkti išmaniąsias technologijas bendraujant su tėvais (M29).
	Šviečiamieji renginiai	Kviečiau tėvus dalyvauti nemokamuose nuotoliniuose webinaruose – seminaruose (M9); Tėvams pateikiu savo organizuojamų atvirų veiklų video pristatymus (M9).
	Informavimas	Tėvai rūpimais vaikų auklėjimo, organizaciniais ir kitais su vaikais susijusiais klausimais dalinasi virtualiose paskyrose, kuria įvairias facebook pokalbių grupes (M2); Daug informacijos teikiame „Musudarzelis.lt“ sistemoje, kuria tėvai labai noriai naudojami (M22); Internete uždaroje „Facebook“ tėvų grupėje pasidalinu susirinkimo metu pateiktais pristatymais, pranešimais, lankstinukais, bendrai priimtais sprendimais (M9).
	Grįžtamasis ryšys	Labai aktyviai dalinuosiu ugdymųjų veiklų, išvykų, renginių nuotraukomis, nuotraukų pristatymais (M9); Daugiau nuotraukų, vaizdo įrašų, kaip vaikai dalyvauja ugdyme, rodo savo pasiekimus (M28).

Informantai pažymėjo, jog labai dažnai ikimokyklinio ugdymo mokytojai naudoja individualaus bendravimo su tėvais formą (*Individualūs pokalbiai, žinutės* (M1) – *pokalbius ir konsultacijas*. Individualių pokalbių metu mokytojai *pateikia informaciją* apie vaiko pasiekimus, pažangą, gebėjimus, elgesį (*Individualių pokalbių apie vaikų veiklos vertinimą vykdymas* (M11); *Pokalbiai su tėvais, kurių metu auklėtoja pateikia žinių apie vaiko vystymąsi, jo pažangą* (M25); <...> *aptaria vaiko gebėjimus, elgesį, savijautą darželyje* (M30). Pokalbių metu mokytojai ne tik informuoja, bet ir *konsultuoja tėvus (pataria tėvams kaip toliau elgtis su vaiku* (M25); *Daugiau dėmesio vertėtų skirti individualioms konsultacijoms „išgryninant“ trūkstamas tėvų žinias* (M26); <...> *organizuojame individualias konsultacijas* (M30), atlieka individualią šviečiamąją funkciją – *suteikia žinių (<...> auklėtoja pateikia žinių apie vaiko vystymąsi* (M25), *sprendžia problemas (Kasdieninis bendravimas, atvedus ir pasiimant vaiką, kurio metu sprendžiamos netikėtai kilusios problemos* (M25). Tyrimo duomenų analizės metu išryškėjo, jog ikimokyklinio ugdymo mokytojai kaip individualaus bendravimo funkciją suvokia ir galimybę parodyti tėvams dėmesį ir pagarbą (*Pasitelkiant individualius pokalbius ir tam nuolat randant laiko, parodyti, kad visi šeimos nariai yra laukiami ir vertinami* (M20).

Turinio analizės metu kaip tėvų pedagoginio švietimo situaciją gerinanti forma išskirti šviečiamieji renginiai tėvams. Buvo vardijamos plačiai naudojamos tėvų švietimo formos: *paskaitos, seminarai, diskusijos, mokymai (Pagal galimybes vykdyti nemokamas paskaitas*

(M4); *Dalyvautų organizuojamose paskaitose, seminaruose, mokymuose, skirtuose tėvams (M10); <...> įvairios paskaitos, seminarai, diskusijos, individualaus ar grupinio darbo formos, kur skleidžiama jaunosios kartos ugdymosi tikslai, uždaviniai ir metodai (M20). Šviečiamojo pobūdžio renginius tėvams organizuoja pats mokytojas (Aktyviai organizuojame seminarus, paskaitas. Jas rengiame tiek patys, tiek kviečiame kitus specialistus (M11), ikimokyklinio ugdymo įstaigoje dirbantys švietimo pagalbos specialistai (Paskaitos, seminarai, susitikimai su socialinėmis pedagogėmis, logopedėmis, psichologėmis (M5), išorės švietimo pagalbos specialistai (Organizuoti paskaitas, diskusijas su įvairių sričių specialistais (M16); <...> organizuojami seminarai tėvams, įvairūs susitikimai su psichologais (M21), kviestiniai lektoriai (Pakviesti lektorius į darželį praveisti paskaitas ar mokymus (M8). Viena informantė pažymėjo, jog tėvai šviečiamojo pobūdžio renginiuose dalyvauja pasyviai (Pas mus vyko psichologės paskaitos, kartais kviečiame specialistus paskaityti paskaitą, tačiau mūsų darželio tėvai į tokias paskaitas neina – susirenka vos kelios mamos (M30). Tyrimo dalyvių darbe naudojamos tradicinės šviečiamojo pobūdžio formos rodo, kad vis dėlto ikimokyklinio ugdymo įstaigose organizuojant pedagoginį tėvų švietimą mažai kas keičiasi. Nors tėvai dažnai yra kaltinami pasyvumu, tačiau ir patys mokytojai negeba ir nemoka įtraukti tėvų į bendruomenės veiklas, naudojamos formos neatitinka laikmečio ir tėvų lūkesčių.*

Tyrimo dalyviai atskleidė, kad tėvų pedagoginio švietimo situaciją labiausiai gerina tėvų įtraukimas į praktines veiklas (*Manau tik per praktines veiklas. <...> Daugiau bendrų veiklų su šeimomis, pačių įvairiausių (M3); <...> šeimos narių lankymasis grupės veiklose, grupės ir bendruomenės šventėse (M20). Praktinių veiklų metu tėvai turi galimybę iš arti stebėti savo vaikų ugdymo procesą įstaigoje (Šeimos narių lankymasis grupės veiklose (M20); Organizuoti apsilankymus grupėje, kurių metu tėvai geriau, išsamiau suvokia vaiko ugdymo procesą, pamato daug būdų vaiko patyrimui plėsti (M25), patys įsitraukti į veiklas ar jas organizuoti (Patys [galėtų] supažindinti su savo profesijomis, kartu apsilankytų bibliotekose, dalyvautų kūrybinėse dirbtuvėse (M10); Pas mus ateina tėčiai, praveda sporto kokį nors renginį, pvz., futbolo turnyrą, papasakoja apie kareivio profesiją, mama – anglų kalbos pamokėlę, ar kita mama surengia savo rankų darbo lėlių parodą (M30). Kaip galimybę praktiškai įtraukti tėvus į vaiko ugdymą mokytojai įvardijo pasiekimų stebėjimo dokumentų pildymą (Duodame tėvams vaikų gebėjimų ir pasiekimų anketas, kad įvertintų, tokiu būdu pasitikrina, ką turi mokėti jų vaikas (M30). Tokiu būdu tėvai gali patys analizuoti vaiko gebėjimus, pamatyti pokyčius, įvertinti, kaip jie patys galėtų padėti vaikui.*

Išryškėjo, jog *tėvų informavimas* tyrimo dalyvių traktuojamas kaip galimybė gerinti tėvų pedagoginio švietimo situaciją. Tėvų informavimas vykdomas tiek *raštu*, tradiciškai rengiant lankstinukus aktualiomis temomis, ugdymo įstaigos laikraštį (*Informaciniai lankstinukai (M1); <...> informacijos skelbimas įstaigos laikraštyje (M13); Įvairi informacija gali būti perteikiama skrajutėse <...> (M13); Skelbiame pranešimus, lankstinukus tėvams vaikų ugdymo klausimais (M30), tiek žodžiu, informaciją pateikiant tėvams susirinkimų metu (Įvairi informacija gali būti perteikiama: <...> susirinkimuose supažindinant tėvus su darbo planais, informuojant apie veiklas, prisidedant prie ugdymo ir ugdymosi turinio, rengimo ir įsitraukimo jį įgyvendinant (M13); [Tėvų susirinkimuose] pristatomos numatomos veiklos, projektai, šventės. Supažindinami su vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimu. Supažindinami su pagalbos vaikams specialistais, numatomais papildomo ugdymo būreliais (M18). Lyginant gautus tyrimo rezultatus su Valantino ir Čiuladienės*

(2012) atliktais išorinio mokyklų vertinimo ataskaitų turinio analizės rezultatais galima teigti, kad tėvų informavimas – labiausiai įprasta ir įvairi savo raiškos būdais mokyklos ir tėvų bendradarbiavimo forma. Informavimo turiniu tampa vaikų pasiekimai, pažanga, elgesys, ugdymo turinys ir pan. Šia informacija mokyklos dalijasi mokyklos interneto svetainėje, lankstinukuose, laikraščiuose, tėvų susirinkimų metu (p. 408).

Tyrimo duomenų analizė atskleidė, kad tik du informantai paminėjo netradicines renginių formas kaip galimybę gerinti tėvų pedagoginį švietimą (*Tėvai įsitraukia į netradicinius, šiuolaikinius ir įdomius renginius* (M9); *Organizuojami diskusijų klubai* (M18). Tokį rezultatą būtų galima interpretuoti kaip mokytojų nenorą arba nepasirengimą imtis pokyčių, vis dar stipriai išreikštą tradicinį institucinio ugdymo modelį, į vaiką orientuotų ugdymo principų suvokimo stoką. Šiuo atveju mokytojai lyg ir nėra suinteresuoti tuo, kad tėvai labiau įsitrauktų ir taptų visaverčiais vaiko ugdymo įstaigoje dalyviais. Analogiška situacija išryškėja ir kitų autorių tyrimuose (Ruškus et al., 2012).

Mokytojų patirčių analizė atskleidė, kad kaip priemonę gerinti tėvų pedagoginio švietimo situaciją mokytojai dažniausiai suvokia ir naudoja *tradicinių grupinių renginių formas*: susirinkimus, šventes, išvykas, ekskursijas, popietes, vakarones, spektaklius, sporto šventes, akcijas, parodas, projektus ir pan. (*Bendri renginiai, šventės ir išvykos: spektakliai, popietės, vakaronės, kalendorinės šventės, tautinės šventės, ekskursijos* (M13); *Rengti bendrus grupės projektus, išvykas su vaikais* (M16); *Svarbūs tėvų susirinkimai* (M20); *Kartu su tėvais organizuojame bendruomenės sporto šventę, akcijas, parodas* (M21). Išvardytuose renginiuose dalyvauja vaikai, pedagogai, tėvai. Informantai teigia, kad bendri renginiai padeda formuoti bendruomenės narių ryšį ir pozityvius santykius, skatina partnerystę ir tarpusavio pasitikėjimą (*Bendri renginiai, vysto artimą ryši tiek tarp tėvų, tiek tarp visos ugdymo įstaigos bendruomenės* (M11); *Išvykos, kelionės skatina partnerystę, pozityvius santykius, tarpusavio pasitikėjimą* (M20).

Išskiriami *tėvų susirinkimai*, kurių metu tėvai gauna informaciją apie ugdymo programas, ugdymo metodus, ugdymo įstaigos veiklas (*Tėvų susirinkimai, kurių metu tėvams pristatoma programa ugdymo būdai, metodai <...>. Informuojami apie veiklą darželyje* (M18). Susirinkimuose tėvai gauna žinių vaiko raidos psichologijos temomis (*Supažindinami su amžiaus raida* (M18); *Kalbame susirinkimų metu apie vaikų raidos ypatumus* (M30), *aptariami su numatomu ugdymu susiję klausimai* (*Du kartus per mokslo metus su tėvais darome susirinkimus, aptarti įvairiems su ugdymu susijusiems klausimams (išgirstame tėvų lūkesčius, aptariame prioritetus, vaikų pasiekimus, edukacines išvykas ir pan.)* (M21), *aptariamąs problemas (<...> tėvų susirinkimai, kurių metu aptariamąs grupės problemas, tvarka* (M25), tėvai dalijasi turima patirtimi (<...> *tėvai dalijasi patirtimi* (M25).

Tyrimo dalyviai pažymėjo, kad keistis informacija su vaikų tėvais šiuolaikiniams tėvams yra labai patogu virtualiomis priemonėmis: per įvairias platformas, pasitelkiant išmaniąsias technologijas (*Apspręstas bendras – visiems priimtinas ir tinkamas bendravimo būdas: pvz.: tam tikra platforma – kurioje būtų visa išsami informacija – laisvai prieinama kiekvienam tėveliui* (M24); *Daugiau pasitelkti išmaniąsias technologijas bendraujant su tėvais* (M29). Šios formos naudojimas labiausiai pasiteisino nuotolinio ugdymo metu ir tai ateityje galėtų būti naudojama plačiau (*Tėvams karantino metu labai tiko bendravimas nuotoliniu būdu. Ir manau zoom susirinkimus tėvams tokia forma daryti taps norma* (M12). Informantai pažymėjo, jog virtualios bendravimo formos galėtų būti sėkmingai panaudotos ir organizuojant tėvų pedagoginį švietimą (*Šiuolaikiniams tėvams būtų tinkamas virtualus*

būdas pedagoginiam švietimui organizuoti (M2). Kai kurie tyrimo dalyviai dalijosi patirtimi, kad jie ir dabar pedagoginį švietimą organizuoja virtualiai (*Kviečiau tėvus dalyvauti nemokamuose nuotoliniuose webinaruose – seminaruose (M9); Tėvams pateikiu savo organizuojamų atvirų veiklų video pristatymus (M9).*

Atlikus gautų duomenų analizę paaiškėjo, kad mokytojai plačiai naudoja *virtualių tėvų informavimą*: dalijasi įvairiomis nuorodomis ir informacija *socialiniuose tinkluose* (<...> *Facebook grupėje (M1); Tėvai rūpinimais vaikų auklėjimo, organizaciniais ir kitais su vaikais susijusiais klausimais dalinasi virtualiose paskyrose, kuria įvairias facebook pokalbių grupes (M2); Internete uždaroje „Facebook“ tėvų grupėje pasidalinu susirinkimo metu pateiktais pristatymais, pranešimais, lankstinukais, bendrai priimtais sprendimais (M9), skelbia informaciją ugdymo įstaigos tinklalapyje (Informacijos skelbimas įstaigos <...> tinklalapyje (M13), naudoja informacinę sistemą „Mūsų darželis“ (Informacijos sklaida per sistemą „Mūsų darželis“ (M1); daug informacijos teikiame „musudarzelis.lt“ sistemoje, kuria tėvai labai noriai naudojasi (M22). Virtualiomis formomis mokytojai tėvams teikia ir grįžtamąjį ryšį, t. y. tėvai gali pamatyti nuotraukas ar vaizdo įrašus iš ugdomųjų veiklų, išvykų ir kitų renginių (*Labai aktyviai dalinuosi ugdomųjų veiklų, išvykų, renginių nuotraukomis, nuotraukų pristatymais (M9); Daugiau nuotraukų, vaizdo įrašų, kaip vaikai dalyvauja ugdyme, rodo savo pasiekimus (M28).**

Siekiant identifikuoti tėvų pedagoginio švietimo situacijos gerinimo galimybes, informantų buvo teirajamasi: Kokia jūsų veikla gerina tėvų pedagoginio švietimo situaciją? Tyrimo rezultatai pateikiami 2 lentelėje.

2 lentelė

Tėvų pedagoginio švietimo situaciją gerinanti mokytojo veikla

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys pavyzdžiai
Tėvų įsitraukimą sąlygojanti veikla	Pakvietimas	<i>Kviesti dalyvauti, prisijungti prie grupės (M1); Kviečiu tėvelius dalyvauti grupės ugdomojoje veikloje, bendruomenės renginiuose, šventėse (M17); Tėvai kviečiami dalyvauti šventėse, ekskursijose, veiklose grupėje, parodose kaip dalyviai ir kaip organizatoriai (M18).</i>
	Padėkos	<i>Padėkoti už dalyvavimą (M1); Padėkos šeimos nariams už pagalbą, sveikinimai (M20).</i>
	Apklauso	<i>O gal reikėtų apklausti ugdytinių tėvus koks būdas ar forma būtų priimtinausia jiems (M2); Galima būtų tėvus apklausti kokios temos juos domina (M8); Tėvų nuomonių tyrimas (M25); Būtina matyti, ko tėvams labiau reikėtų, kas labiau domina, ko jie pageidautų (M28).</i>
	Mokytojo kompetencijos	<i>Čia atsiskleidžia pedagogo asmeninės savybės ir profesiniai gebėjimai (M13); Pedagogas turi rodyti tėvams teigiamas savo savybes, būti maloniu (niekuomet nestatyti sienos tarp savęs ir tėvų), gerbti tėvus ir jų vaiką (M19); Pedagogo mandagumas, dorovingumas, kūrybingumas, pagarba tėvams (M20); Supratingumas <...> teigimas, bet ne reikalavimas, paprašymas, bet ne įsakymas (M28).</i>

Tėvų įsitraukimą palaikanti veikla	Informavimas	<i>Nuolat ieškoti būdų kaip maksimaliai suteikti visiems tėvams informaciją apie ugdymo procesą (M19); Laiku teikiama informacija (M28).</i>
	Bendradarbiavimas	<i>Taip pat iniciatyvos turėtų būti iš pedagogų (M3); Pedagogai aktyviai turėtų bendrauti ir bendradarbiauti su tėvais (M11); Labai daug priklauso nuo pačio pedagogo, jo iniciatyvos (M14); Manau pedagogas turi ieškoti būdų kaip su kiekvienu tėvu individualiai bendrauti ir paskatinti aktyviai bendradarbiauti (M19).</i>
	Pedagoginė pagalba	<i>Suteikti prieinamus būdus savišvietai, dėl vaikų auklėjimo (M4); Mes galime pasidalinti patirtimi, duoti patarimų (M7).</i>

Atliktas tyrimas atskleidė, kad mokytojai suvokia tėvų pakvietimo reikšmę (*Tėvai kviečiami dalyvauti šventėse, ekskursijose, veiklose grupėje, parodose kaip dalyviai ir kaip organizatoriai (M18). Tėvai kviečiami į grupės renginius (Kviesti dalyvauti, prisijungti prie grupės (M1); Kviečiu tėvelius dalyvauti grupės ugdomojoje veikloje (M17)), į visos ugdymo įstaigos bendruomenės renginius ([Prisijungti prie] įstaigos organizuojamų renginių (M1); <...> bendruomenės renginiuose, šventėse (M17).*

Tyrimo dalyvių patirčių analizė atskleidė, jog tėvai vertina ne tik pakvietimą, bet ir *padėką už dalyvavimą (Padėkoti už dalyvavimą (M1); Padėkos šeimos nariams už pagalbą, sveikinimai (M20).* Tai yra tarsi įrodymas, kad jų dalyvavimas pastebimas ir yra mokytojui ar visai ugdymo įstaigai labai reikšmingas.

Dar vienas tėvų įsitraukimą sąlygojantis veiksnys yra tėvų *apklausos*. Kvietimai ir padėkos tėvams gali būti ne tokios efektyvios, jei mokytojas nežinos, kokie yra tėvų poreikiai, kokios pedagoginio švietimo temos jiems tuo metu aktualios. Mokytojai gali šį klausimą spręsti organizuodami tiesiogines arba virtualias apklausas (*Galima būtų tėvus apklausti kokios temos juos domina (M8); Vykdu nuotolines apklausas (M9); Galima ir anketinė apklausa (M20); Tėvų nuomonių tyrimas (M25). Būtina matyti, ko tėvams labiau reikėtų, kas labiau domina, ko jie pageidautų (M28).* Šiuo metodu mokytojas gali sužinoti tėvų nuomonę bet kokių aktualiu vaikų ugdymo klausimu (*O gal reikėtų apklausti ugdytinių tėvus koks būdas ar forma būtų priimtinausia jiems (M2).*

Itin didelę reikšmę gerinant pedagoginio tėvų švietimo situaciją turi mokytojo kompetencijos (*Čia atsiskleidžia pedagogo asmeninės savybės ir profesiniai gebėjimai (M13).* Atlikto tyrimo rezultatai parodė, jog tyrimo dalyviams yra svarbios šios mokytojo *asmeninės savybės, padedančios gerinti pedagoginio tėvų švietimo situaciją: malonus, mandagus, dorovingas, kūrybingas, supratingas (Pedagogas turi rodyti tėvams teigiamas savo savybes, būti maloniu (niekuomet nestatyti sienos tarp savęs ir tėvų) (M19); Pedagogo mandagumas, dorovingumas, kūrybingumas (M20); Supratingumas <...> (M28).* Aktualizuojami mokytojų *pedagoginiai gebėjimai (<...> teigimas, bet ne reikalavimas, paprašymas, bet ne įsakymas (M28),* šiame tyrime itin reikšminga mokytojo *vertybė – pagarba tėvams (gerbti tėvus ir jų vaiką (M19); <...> pagarba tėvams (M20).* Smit ir kt. (2007) teigia, kad tam, jog būtų galima veiksmingiau bendrauti su tėvais, dažnai mokytojams reikia naujų žinių, įžvalgų apie galimas kliūtis, naujų įgūdžių.

Analizuojant pedagoginio švietimo situaciją gerinančias darbo su tėvais formas jau buvo konstatuota, kad viena iš dažniausiai naudojamų formų – tėvų informavimas. Remiantis

gautais tyrimo rezultatais galima teigti, kad viena iš pagrindinių mokytojo funkcijų siekiant palaikyti ir tęsti pradėtą tėvų įtraukimo procesą yra informavimas. Tyrimo duomenų analizė atskleidė, jog informacija turi būti pateikiama *laiku ir išsami, prieinama tėvams (Nuolat ieškoti būdų kaip maksimaliai suteikti visiems tėvams informaciją apie ugdymo procesą (M19); Laiku teikiama informacija (M28).*

Tyrimo dalyviai akcentavo, jog, norint palaikyti santykius su tėvais, reikia nuolat su jais *bendradarbiauti, rodyti iniciatyvą, ieškoti patrauklių bendravimo su tėvais būdų (Taip pat iniciatyvos turėtų būti iš pedagogų (M3); Pedagogai aktyviai turėtų bendrauti ir bendradarbiauti su tėvais (M11); Labai daug priklauso nuo pačio pedagogo, jo iniciatyvos (M14); Manau pedagogas turi ieškoti būdų kaip su kiekvienu tėvu individualiai bendrauti ir paskatinti aktyviai bendradarbiauti (M19).* Kaip vienas iš tėvų įsitraukimą palaikančių veiksnių išskirta pedagoginė pagalba tėvams – *pedagoginių žinių suteikimas (Mes galime pasidalinti patirtimi, duoti patarimų (M7).*

Tyrimo dalyvių buvo teirujamasi, kokios yra tėvų pedagoginio švietimo situaciją gerinančios sąlygos. Atlikus interviu duomenų analizę išskirtos dvi tėvų pedagoginio švietimo situaciją gerinančias sąlygas apibūdinančios kategorijos: *įstaigoje kylančios iniciatyvos bei tėvų iniciatyva (3 lentelė):*

3 lentelė

Tėvų pedagoginio švietimo situaciją gerinančios sąlygos

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys pavyzdžiai
Įstaigos iniciatyva	Pozityvių santykių kūrimas	<i>Tėvai turėtų pajusti, kad jų vaikai ir jie svarbūs įstaigai (M1); Pozityvus, nuoširdus ir atviras tarpusavio bendravimas, kuria gerus santykius tarp tėvų ir pedagogų. Pedagogai turi sudaryti tokias sąlygas, kad tėvai jais pasitikėtų (M11); Turime grupės tradicijų, renginių, švenčiame vaikų gimtadienius, pramogaujame išvykose (M17); Asmeninis pozityvaus santykio kūrimas ir priveda prie kokybiško ir rezultatyvaus tėvų pedagoginio švietimo (M19); Pristatomi pedagogų lūkesčiai šeimoms ir šeimos išsako savo lūkesčius (M18).</i>
	Pedagoginio tėvų švietimo būdai	<i>Taikomas „Kompleksinės pagalbos vaikui ir šeimai modelis“ (M17); Būtų galima parengti tėvų ugdymo programą pedagoginiams įgūdžiams tobulinti (M7); Įgyvendinama „Tėvų ir lopšelio-darželio mokymosi programa“ (M17); Tam parengti mentoriai. Ikimokyklinio ugdymo pedagogas nėra parengtas apmokyti suaugusius (M7); Susitarta dėl „Bendradarbiavimo su šeima formų ir metodų“ (M17).</i>
	Palankus laikas	<i>Visiems patogiu laiku, po darbo valandų (M8); Tėvai įsitraukia <...>, kuomet sudaroma galimybė atvykti ir sudalyvauti renginyje bet kuriuo jiems patogiu laiku (M9); Konkrečiu skirtu laiku tėvai su auklėtoja aptaria vaiko gebėjimus, elgesį, savijautą darželyje (M30).</i>

Tėvų iniciatyva	<p><i>Siekiant pagerinti tėvų įsitraukimą į kasdienines ugdymo veiklas, paskatinti jų iniciatyvumą (M5); Labai svarbi tėvų iniciatyva. Tėvai susikūrę facebooko grupes ir iniciatyvių tėvų pagalba išsprendžia nemažai svarbių klausimų. Jei grupėje yra keletas aktyvių šeimų, auklėtojai pakanka būti tik idėjų generatoriumi (M18); Turėtų ir patys tėvai norėti. Įstaigoje daug vyksta įvairių renginių, o tėvai renkasi vangiai (M27).</i></p>
-----------------	---

Tyrimo dalyvių patirčių analizė atskleidė, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos administracija ir mokytojai, norėdami pagerinti pedagoginio tėvų švietimo sąlygas, pirmiausia turėtų kurti pozityvius santykius su tėvais. Tėvai turi jausti, kad ugdymo įstaigai yra svarbūs ir vaikai, ir tėvai (*Tėvai turėtų pajusti, kad jų vaikai ir jie svarbūs įstaigai (M1); Pozityvus, nuoširdus ir atviras tarpusavio bendravimas, kuria gerus santykius tarp tėvų ir pedagogų (M11); Glaudus ryšys su tėvais ir globėjais (M28)*). Tai turėtų atspindėti mokytojų elgesys (*Manau viskas priklauso nuo pedagogo, kaip tu elgsies su vaiku, taip elgsis tėvai (M15)*), kuris skatintų pasitikėjimą ugdymo įstaiga ir mokytojais (*Pedagogai turi sudaryti tokias sąlygas, kad tėvai jais pasitikėtų (M11)*). Pozityvūs santykiai, anot interviu dalyvių, kuriami puoselėjant tradicijas (*Turime grupės tradicijų, renginių, švenčiame vaikų gimtadienius, pramogaujame išvykose (M17), domintis šeima (Būtinai domėjimasis šeima (M20), išsiaiškinant vienų ir kitų lūkesčius (Pristatomi pedagogų lūkesčiai šeimoms ir šeimos išsako savo lūkesčius (M18), ieškant priimtinausių bendravimo ir bendradarbiavimo būdų (Surasti tinkamiausius bendravimo būdus (M20); Gerinat tėvų švietimą svarbus bendradarbiavimas (M13)*). Šių sąlygų išpildymas leidžia pagerinti pedagoginį tėvų švietimą (*Asmeninis pozityvaus santykio kūrimas ir priveda prie kokybiško ir rezultatyvaus tėvų pedagoginio švietimo (M19)*).

Išryškėjo ir dar viena itin svarbi ikimokyklinio ugdymo įstaigos sąlyga, galinti pagerinti pedagoginio tėvų švietimo situaciją, – tėvų ugdymo programos ar modelio parengimas (*Taikomas „Kompleksinės pagalbos vaikui ir šeimai modelis“ (M17); Būtų galima parengti tėvų ugdymo programą pedagoginiams įgūdžiams tobulinti (M7); Įgyvendinama „Tėvų ir Lopšelio-darželio mokymosi programa“ (M17)*). Informantai mano, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai nėra pasirengę mokyti suaugusiuosius, todėl šią funkciją turėtų atlikti specialiai parengti mentorai (*Tam parengti mentorai. Ikimokyklinio ugdymo pedagogas nėra parengtas apmokyti suaugusius (M7)*). Tai galimai rodo kai kurių pedagogų siaurą požiūrį į ikimokyklinio ugdymo įstaigų paskirtį – kaip tik į ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo instituciją, tačiau neteikiančios pedagoginės pagalbos paslaugų tėvams.

Pedagoginio tėvų švietimo situaciją pagerintų tėvams patogaus renginių, pokalbių su mokytojais ir lankymosi ugdymo įstaigoje laiko suderinimas (*Tėvai įsitraukia <...>, kuomet sudaroma galimybė atvykti ir sudalyvauti renginyje bet kuriuo jiems patogiu laiku (M9)*). Tėvai pageidauja, kad mokytojas visada rastų laiko arba būtų specialiai paskirtas laikas susitikti su mokytoju po darbo (*Visiems patogiu laiku, po darbo valandų (M8); Tam nuolat randant laiko (M20); Konkrečiu skirtu laiku tėvai su auklėtoja aptaria vaiko gebėjimus, elgesį, savijautą darželyje (M30)*). Tai aktualu šiuolaikiniams, nuolat užimtiems tėvams.

Nebejotina svarbi ir tėvų iniciatyva. Pedagoginis tėvų švietimas nebus kokybiškas, jei tėvai nebus suinteresuoti dalyvauti ugdymo įstaigos organizuojamuose renginiuose (*Turėtų ir patys tėvai norėti. Įstaigoje daug vyksta įvairių renginių, o tėvai renkasi vangiai* (M27). Tai pabrėžia ir tyrimo dalyviai. Jie mano, kad tėvų iniciatyvą reikia skatinti (*Siekiant pagerinti tėvų įsitraukimą į kasdienes ugdymo veiklas, paskatinti jų iniciatyvumą* (M5); *Gerinant tėvų pedagoginio švietimo situaciją didžiausią reikšmę turi tėvų iniciatyva* (M23), leisti tai iniciatyvai pasireikšti (*Sudaryti sąlygas tėvams siūlyti iniciatyvas* (M3). Informantai suvokia tėvų rodomų iniciatyvų reikšmę kaip savo darbo palengvinimą (*Labai svarbi tėvų iniciatyva. Tėvai susikūrė facebooko grupes ir iniciatyvių tėvų pagalba išsprendžia nemažai svarbių klausimų. Jei grupėje yra keletas aktyvių šeimų, auklėtojai pakanka būti tik idėjų generatoriumi* (M18).

Apibendrinant galima teigti, kad tėvų pedagoginio švietimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose gerinimo klausimai yra labai aktualūs nuolat kintančiame pasaulyje. Labiausiai prie šių aktualių klausimų sprendimo gali ir turi prisidėti mokytojas: plėtodamas savo kompetencijas, ieškodamas naujų tėvų pedagoginio švietimo formų ir būdų, kurdamas pozityvius santykius su tėvais.

Diskusija

Dėl besikeičiančių politinių, socialinių, ekonominių sąlygų veikiamo tėvų pedagoginio švietimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose situacija reikalauja išsamių tyrimų ir plačių mokslinių diskusijų. Iki šiol atlikta daug tyrimų, kuriuose analizuoti tėvų pedagoginio švietimo klausimai, tačiau daugelis jų atlikti bendrojo ugdymo, bet ne ikimokyklinio ugdymo mokyklos kontekste (Epštein, 2007; Warren, Hong, Rubin ir Sychitkokhong, 2009; Leliūgienė ir Simanavičiūtė, 2010; Goodall ir Montgomery, 2014; Epštein ir Sheldon, 2016; Čiuladienė ir Valantinas, 2016; O'Toole et al., 2019). Ikimokyklinio ugdymo kontekste į šias problemas gilinasi Jurašaitė-Harbison (2004), Malinauskienė (2010), Burvytė (2013), Čižauskaitė ir Gruževskis (2018) ir kt. Užsienio šalių moksliniuose tyrimuose analizuojami veiksniai (žemas tėvų išsilavinimas, rasiniai skirtumai, etninė priklausomybė ir pan.) neatitinka Lietuvos socialinio, kultūrinio konteksto. Be to, stinga ir naujesnių tyrimų tėvų pedagoginio švietimo klausimais mokykloje. Todėl vertėtų plačiau analizuoti Lietuvos socialinį ir kultūrinį kontekstą atitinkantį tėvų pedagoginį švietimą ir jo realizavimą gerinančias sąlygas.

Sėkmingam tėvų pedagoginiam švietimui organizuoti ypatingą reikšmę turi ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogų naudojamos bendradarbiavimo su tėvais formos. Tyrimas atskleidė, kad formos yra naudojamos labai įvairios, tačiau mokytojai kaip tėvų pedagoginio švietimo situaciją gerinančias bendravimo ir bendradarbiavimo su tėvais formas ir vėl įvardijo tradicines realaus ir virtualaus bendravimo, kurios atlieka daugiau tėvų informavimo, o ne į tarpusavio bendradarbiavimą orientuotą funkciją. Kaip vieną iš tėvų pedagoginio švietimo situaciją gerinančią ir tėvų įtraukimą užtikrinančią priemonę mokytojai išskyrė tradicinius tėvų susirinkimus ir tai vis dar yra viena pagrindinių pedagoginio tėvų švietimo formų, kurių metu tėvai informuojami įvairiais klausimais, geriausiu atveju gauna tik kai kurių žinių, kurių reikalingumą nustato mokytojas. Kaip teigia Juodaitytė (2003), ikimokyklinio ugdymo įstaigose taikomas saikingas konstruktyvus tėvų švietimas siejamas su tam tikromis pedagoginėmis žiniomis ir taikomas tik tam tikrais momentais,

kai atsiranda galimybė turimas teorines žinias pritaikyti praktiškai, ir tai tėvus parengia spręsti tik kai kurias ugdymo problemas. Išorinio mokyklų vertinimo rezultatus analizavę Čiuladienė ir Valantinas (2016) teigia, kad tėvų įtraukimo į vaikų ugdymąsi formos yra skurdokos, vyrauja individualistinis mokyklos ir tėvų bendradarbiavimo pobūdis, dominuoja vienakryptė komunikacija iš viršaus žemyn, informacinio pobūdžio renginiai. Leliūgienė ir Simanavičiūtė (2010) tyrimais atskleidė, kad formalūs, nenaudingi susirinkimai, kurių metu aptariami tik vaiko ugdymosi rezultatai, drausmės klausimai, kenkia sėkmingam tėvų ir mokytojų bendradarbiavimui. Akivaizdu, kad pedagoginiam tėvų švietimui ikimokyklinio ugdymo įstaigose naudojami dažniausiai tradiciniai būdai.

Remiantis įgalinimo teorijos nuostatomis galima teigti, kad pedagoginiam tėvų švietimui didelį poveikį daro edukatorius (mokytojas ar kitas ugdymo poveikį kuriantis asmuo, net visa įstaiga). Edukatorius (mokytojas) turėtų turėti tam tikrų kompetencijų, padedančių skatinti arba palaikyti tėvų įsitraukimą, bendradarbiavimą su ikimokyklinio ugdymo įstaiga. Tačiau įvairių autorių darbuose išsiskiria nuomonės net ir dėl *kompetencijos* sampratos: vieni autoriai labiau akcentuoja žinias ir gebėjimus (Laužackas, Stasiūnaitė ir Teresevičienė, 2005), kiti gebėjimus veikloje (Jurašaitė-Harison, 2004; Malinauskienė, 2010), dar kiti – asmenines savybes ir vertybes (Jucevičienė, Lepaitė, 2000). Kaip teigia Walker, Wilkins, Dallaire, Sandler ir HooverDempsey (2005), Povey et al. (2016) ikimokyklinio ugdymo įstaigos organizuoja renginius, tačiau į juos ateina labai mažai tėvų. Šiuo atveju išryškėja esminė mokytojo funkcija siekiant įtraukti tėvus – gebėjimas tinkamai juos pakviesti. Tėvai linkę ateiti ir dalyvauti tada, kai juos pakviečia jiems gerai pažįstamas žmogus – būtent jų vaiko mokytojas. Tėvai mieliau renkasi asmeninius kvietimus, kuriuose pateikiama išsami informacija apie įvykį. Skatinant tėvus įsitraukti, ateiti į organizuojamus renginius, svarbus mokytojo kvietimo turinys, teigiami komentarai apie vaiką (Walker et al., 2005). Priešingu atveju tėvai gauna informaciją iš ugdymo įstaigos, tačiau nesigilina į informacijos turinį ir komunikacijos svarbą (Shajith ir Erchul, 2014). Tolimesni tyrimai ir galėtų būti koncentruoti į tai, kokių kompetencijų stinga mokytojams, kad tėvų įsitraukimas būtų užtikrintas.

Tyrimo rezultatai atliepia kitų autorių tyrimų išvadas, kad mokytojams ir tėvams sėkmingai bendradarbiauti trukdo mokytojų nesidomėjimas tėvų lūkesčiais, pozityvių santykių stoka (Leliūgienė ir Simanavičiūtė, 2010). Kvietimas tėvus išsakyti savo lūkesčius, pateikti klausimus leidžia visapusiškai plėtoti dialogą. Labai svarbu skirti daugiau dėmesio tėvų rūpesčiams, bendravimo kokybei, iniciatyvos skatinimui (Shajith ir Erchul, 2014) Tai galėtų būti tolimesnių tyrimų, aptariant su tėvais pedagoginio švietimo situacijos gerinimo perspektyvas, objektas.

Tyrimas atliktas su ikimokyklinio ugdymo mokytojais. Tikslinga būtų analogišką tyrimą atlikti ir su ikimokyklinio ugdymo įstaigų administracija, atskleidžiant tėvų pedagoginio švietimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose gerinimo galimybes.

Išvados

Ikimokyklinio ugdymo mokytojai kaip pedagoginio tėvų švietimo situacijos gerinimo formas labiausiai pripažįsta ir plačiausiai naudoja tradicines, individualaus bendravimo formas: pokalbius ir konsultacijas, kurių metu atlieka ne tik informavimo, konsultavimo funkcijas, bet ir plėtoja šviečiamąją veiklą, sprendžia problemas ir tokiu būdu skiria dėmesio

tėvams. Nebuvo išskirtų inovatyvesnių šviečiamojo pobūdžio renginių formų. Paminėtos paskaitos, seminarai, diskusijos, mokymai, kuriuos organizuoja mokytojai, ugdymo įstaigos švietimo pagalbos specialistai, išorės specialistai, lektorai. Tradiciškai mokytojai naudoja tėvų informavimo žodžiu ir raštu formas, nepateikia įdomesnių grupinių renginių formų. Kaip plačiausiai naudojamą ir labiausiai tinkamą grupinį renginį mokytojai įvardijo tėvų susirinkimus, kurių metu tėvai informuojami, gauna žinių aktualiomis temomis, aptariami įvairūs ugdymo klausimai ir kilusios problemos.

Dėl šiuolaikinių tėvų užimtumo buvo akcentuojamas virtualus bendravimas su tėvais, informacijos pateikimas ir grįžtamojo ryšio teikimas virtualiomis priemonėmis: socialiniuose tinkluose, įstaigos tinklalapyje, informacinėje sistemoje „Mūsų darželis“.

Išskirta pedagoginio tėvų švietimo situacijos gerinimo galimybė – tėvų įtraukimas į praktines veiklas, kuriose dalyvaudami tėvai gali iš arti pamatyti, ką jų vaikas veikia ugdymo įstaigoje.

Išanalizavus tėvų įsitraukimą sąlygojančius veiksnius, išskirtos tokios atliekamos mokytojo funkcijos, siekiant tėvų įsitraukimo: tinkamas pakvietimas, dėmesio tėvams demonstravimas padėkojant jiems už dalyvavimą, lūkesčių išsiaiškinimas rengiant apklausas. Pastebėta, kad itin reikšmingos yra mokytojų asmeninės savybės, pedagoginiai gebėjimai. Tyrimo duomenų analizė parodė, kad, pasiekus tam tikro tėvų įsitraukimo lygmenį, būtinas tėvų įsitraukimo palaikymas: tinkamas informavimas, gebėjimas nuolat skatinti bendradarbiavimą taikant patrauklius bendravimo su tėvais būdus.

Analizuojant pedagoginio tėvų švietimo situaciją gerinančias sąlygas, išskirtas įstaigos iniciatyva vykstantis pozityvių santykių su tėvais kūrimas, inovatyvesnių pedagoginio tėvų švietimo formų paieška. Išryškintas šiuolaikiniams tėvams aktualus dalyvavimo ugdymo įstaigos veiklose laikas. Kadangi pedagoginis tėvų švietimas nėra vienkryptis procesas, išryškėjo tėvų iniciatyvos aktualumas. Mokytojai susiduria ir su aktyviais, ir su pasyviais tėvais. Pasyvūs tėvai nesijaučia bendruomenės dalimi. Aktyvūs tėvai įsitraukia į ugdymo įstaigos veiklas ir savo vaikų ugdymą – tuo būdu jie prisideda prie pozityvių santykių kūrimo ir savo pedagoginių žinių plėtos.

Literatūra

- Ailicai, R., & Weil-Baraisb, A. (2013). Parenting education: which intervention model to use? *4th International Conference on New Horizons in Education*. https://www.academia.edu/10401320/Parenting_Education_Which_Intervention_Model_to_Use
- Akhmestshina, I., Loseva, A., Zemsh, M., Gulevich, T., Selezneva E., & Egorova, G. (2019). Psychological and pedagogical education of parents in the educational institution. *The European Proceedings of Social & Behavioural Sciences*, 9–17. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2019.09.02.2>
- Arnautova, E. P. (2012). Planning work of a pre-school educational institution with the family. *Preschool Educational Institution Management*, 4, 12–18.
- Baker, T. L., Wise, J., Kelley, G., & Skiba, R. J. (2016). Identifying barriers: Creating solutions to improve family engagement. *School Community Journal*, 26(2), 161–184. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1124003.pdf>
- Burvytė, S. (2013). Šeimos ir ikimokyklinių ugdymo institucijų bendradarbiavimas: pozityviosios tėvystės skatinimo aspektas [Cooperation between family and preschool education institutions from the aspect of promoting positive parenting]. *Socialinis ugdymas*, 3(35), 122–136.

- Ceka, A., & Murati, R. (2016). The role of parents in the education of children. *Journal of Education and Practice*, 7(5), 61–64. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1092391.pdf>
- Čiuladienė, G., & Valantinas, A. (2016). Tėvų ir mokyklos bendradarbiavimo gairės: ką atskleidžia kritiški tėvų atsiliepimai apie ugdymo procesą [The guidelines for the cooperation of parents and schools: what does the analysis of critical feedback from parents reveal about the educational process]. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 37, 45–57. <http://dx.doi.org/10.15388/ActPaed.2016.36.10069>
- Čižauskaitė, A., & Gruževskis, B. (2018). Ikimokyklinių ugdymo paslaugų įtaka tėvų užimtumui Lietuvoje [The role of preschool education services on parents employment in Lithuania]. *Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika*, 17, 74–91. <https://doi.org/10.15388/STEEP.2018.17.11932>
- Dewey, J. (2014). *Demokratija ir ugdymas. Įvadas į ugdymo filosofiją* [Democracy and education. Introduction to the philosophy of education]. Baltic Printing House.
- Epstein, J. L. (2007). *Improving family community involvement in secondary schools. Condensed from Principal leadership*, 8. Published by the National Association of Secondary Schools Principals (NASSP).
- Epstein, J. L., & Sheldon, S. B. (2016). Necessary but not sufficient: The role of policy for advancing programs of school, family, and community partnerships. *Russell Sage Foundation Journal of the Social Sciences*, 2(5), 202–219. <https://www.rsjournal.org/content/2/5/202>
- Fuertes, M., Sousa, O., Lockiewicz, M., Nunes, C., & Lino, D. (2018). How different are parents and educators? A comparative study of interactive differences between parents and educators in a collaborative adult-child activity. *PLOS ONE*, 1–15. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0205991>
- Gaižauskaitė, I., & Valavičienė, N., (2016). *Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu* [Social research methods: Qualitative interview]. VĮ Registrų centras.
- Garbe, A., Ogurlu, U., Logan, N., & Cook, P. (2020). COVID-19 and remote learning: Experiences of parents with children during the pandemic. *American Journal of Qualitative Research*, 4(3), 45–65. <https://doi.org/10.29333/ajqr/8471>
- Goodall, J., & Montgomery, C. (2014) Parental involvement to parental engagement: A continuum. *Educational Review*, 66(4), 399–410. <https://doi.org/10.1080/00131911.2013.781576>
- Jaiswal, S. K., & Choudhuri, R. (2017). A review of the relationship between parental involvement and students' academic performance. *The International Journal of Indian Psychology*, 4(3), 110–125. https://www.researchgate.net/publication/324030083_A_Review_of_the_Relationship_between_Parental_Involvement_and_Students'_Academic_Performance
- Jeynes, W. H. (2018). A practical model for school leaders to encourage parental involvement and parental engagement. *School Leadership & Management*, 147–163. <https://dx.doi.org/10.1080/13632434.2018.1434767>
- Jonsdottir, K. (2018). Parental involvement in compulsory schools in Iceland. *Dissertation submitted in partial fulfilment of a Ph.D.-degree*. University of Iceland: School of Education.
- Jucevičienė, P., & Lepaitė, D. (2000). Kompetencijos sampratos erdvė [The space of the concept of competence]. *Socialiniai mokslai*, 1(22), 44–50.
- Juodaitytė, A. (2003). Tėvų, kaip suaugusių, konstruktyvaus švietimo paradigmos raiška ikimokyklinio ugdymo kaitoje [Expression of the paradigm of constructive education of parents as adults in the change of pre-school education]. *Pedagogika*, 63, 73–79.
- Juodaitytė, A., Gaučaitė, R., & Kazlauskienė, A. (2009). *Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir švietimo pagalbą* [Information on pre-school, pre-primary education and educational assistance]. Lucilijus.
- Jurašaitė, E. (2004). *Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos: struktūra, modelių realizavimas, įvertinimas* [Professional competencies of pre-school teachers: Structure, implementation of models, evaluation]. VPU leidykla.

- Yngvesson, T., & Garvis, S. (2019). Preschool and home partnerships in Sweden, what do the children say? *Early Child Development and Care*, 1–15. <https://doi.org/10.1080/03004430.2019.1673385>
- Kardelis, K. (2017). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai* [Research methodology and methods]. Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *InterViews: Learning the craft of qualitative research interviewing*. USA.
- Lam, C. M., & Kwong, W. M. (2012). The „Paradox of Empowerment“ in parent education: A reflexive examination of parents. *Family Relations*, 61, 65–74. https://www.researchgate.net/publication/261970510_The_Paradox_of_Empowerment_in_Parent_Education_A_Reflexive_Examination_of_Parents'_Pedagogical_Expectations
- Laužackas, R., Stasiūnaitienė, E., & Teresevičienė, M. (2005). *Kompetencijų vertinimas neformaliajame ir savaiminiame mokymesi: monografija* [Assessment of competencies in non-formal and informal learning]. VDU.
- Leliūgienė, I., & Simanavičiūtė, G. (2010). Pedagoginis tėvų švietimas kaip sėkmingos vaikų socializacijos prielaida [Pedagogical education of parents as a precondition for successful socialization of children]. *Socialinis darbas*, 9(1), 114–121.
- Malinauskienė, D. (2010). Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos: diagnostinis aspektas [Professional competencies of preschool teachers: diagnostic aspect]. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 19, 102–114.
- McCrinkle, M. (2014). *The ABC of XYZ. Understanding the global generations*. McCrinkle Research Pty Ltd, Australia.
- O'Toole, L., Kiely, J., McGillacuddy, D., O'Brien, E. Z., & O'Keefe, C. (2019). Parental involvement, engagement and partnership in their children's education during the primary school years. <https://researchrepository.ucd.ie/bitstream/10197/9823/2/Parental%20Involvement%20Research%20Doc.pdf>
- Persson, S., & Tallberg Broman, I. (2017). Early childhood education and care as a historically located place – the significance for parental cooperation and the professional assignment. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 3(2), 189–199.
- Povey, J., Campbell, A. K., Willis, L.-D., Haynes, M., Western, M., Bennett, S., . . . Pedde, C. (2016). Engaging parents in schools and building parent-school partnerships: The role of school and parent organization leadership. *International Journal of Educational Research*, 79, 128–141. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2016.07.005>
- Pruskus, V. (2011). Epikūriškasis malonumas vartotojiškos visuomenės prioritetų kontekste [Epicurean pleasure in the context of consumer society priorities]. *Filosofija. Sociologija*, 22(3), 305–311.
- Ruškus, J., Žvirdauskas, D., Zybartas, S., Eskytė, I., Motiečienė, R., & Dorelaitienė, A. (2012). Ikimokyklinis, priešmokyklinis ugdymas Lietuvoje. Būklės ir galimybių tyrimas. *Mokslo studija*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. <https://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:4672460/datastreams/MAIN/content>
- Shajith, B. I., & Erchul, W. P. (2014). Bringing parents to school: The effect of invitations from school, teacher, and child on parental involvement in middle schools. *International Journal of School and Educational Psychology*, 2(1), 11–23. <https://doi.org/10.1080/21683603.2013.854186>
- Schrader, U., Fricke, V., & Thoresen, V. (2013). *Enabling responsible living*. Springer. <http://www.springer.com/environment/sustainable+development/book/978-3-642-22047>
- Targamadžė, V., Girdzijauskienė, S., Šimelionienė, A., Pečiuliauskienė, P., & Nauckūnaitė, Z. (2015). *Naujoji (Z) karta – prarastoji ar dar neatrastoji?* [The new (Z) generation - lost or undiscovered?]. Vilnius.

- Valantinas, A., & Čiuladienė, G. (2012). Tėvų į(si)traukimas į vaikų ugdymą: ar tai problema Lietuvos mokyklose? [Involvement of parents in children's education: is it a problem in Lithuanian schools?]. *Socialinis darbas*, 11(2), 401–410.
- Vlasov, J., & Hujala, E. (2017). Parent-teacher cooperation in early childhood education – directors' views to changes in the USA, Russia, and Finland. *European Early Childhood Education Research Journal*, 25(5), 732–746.
- Walker, J. M. T., Wilkins, A. S., Dallaire, J. P., Sandler, H. M., & Hoover Dempsey, K. V. (2005). Parental involvement: Model revision through scale development. *Elementary School Journal*, 106, 85–104. <https://doi.org/10.1086/499193>
- Warren, M. R., Hong, S., Rubin, C. L., & Sychitkokhong, P. (2009). Beyond the bake sale: A community based relational approach to parent engagement in schools. *Teachers College Record*, 111(9), 2209–2254. file:///C:/Users/Vartotojas/Downloads/Beyond_the_Bake_Sale_A_Community_Based_Relational_.pdf
- Žydzūnaitė, V., & Sabaliauskas, S. (2017). *Kokybiniai tyrimai. Principai ir metodai* [Qualitative research. Principles and methods]. Vaga.

Summary

POSSIBILITIES FOR IMPROVING THE SITUATION OF PARENTAL PEDAGOGICAL EDUCATION IN PRE-SCHOOL INSTITUTIONS

Skaistė Kovienė

Vilnius University Šiauliai Academy, Lithuania

Under the conditions of constant social, economic and political change, parents face new, previously unexperienced social phenomena and challenges of parenting, therefore the need for parental pedagogical education arises. Successful parental pedagogical education is one of the main educational conditions for achieving higher quality pre-school education. The aim of the research is to analyse the possibilities for improving the situation of parental pedagogical education in pre - school education institutions. The qualitative research was carried out. The applied research methods include the analysis of scientific, pedagogical, psychological literature, documents, meta-analysis (to reveal the theoretical context), semi-structured oral interview (to collect empirical research data) and content analysis (to analyse empirical data). The results of the empirical research revealed that traditional forms of individual communication are the most recognized and the most widely used by pre-school teachers as the forms of improving the situation of pedagogical parental education. The emphasis is placed on virtual communication with parents, providing information, and providing feedback through virtual means. The following possibilities for improving the situation of parental pedagogical education are highlighted: the involvement of parents in practical activities in the institution, appropriate invitation used by the teacher, demonstration of attention to parents by expressing gratitude for participation, clarification of expectations through surveys. Teachers' personal qualities and pedagogical skills are especially important. The conditions that improve the situation of parental pedagogical education have been singled out: the development of positive relations with parents on the initiative of the institution, the search for more innovative forms of parental pedagogical education. The relevance of the parental initiative is emphasised.

Keywords: *parental pedagogical education, pre-school education institution, qualitative research, situation improvement.*

Received 20 April 2022; Accepted 19 June 2022

Cite as: Kovienė, S. (2022). Tėvų pedagoginio švietimo situacijos ikimokyklinio ugdymo įstaigose gerinimo galimybės [Possibilities for improving the situation of parental pedagogical education in pre-school institutions]. *Švietimas: politika, vadyba, kokybė / Education Policy, Management and Quality*, 14(1), 26-44. <https://doi.org/10.48127/spvk-epmq/22.14.26>

Skaistė Kovienė

PhD, Assistant, Institute of Education, Vilnius University Šiauliai Academy, Vytauto str. 84, LT-76352 Šiauliai, Lithuania.

E-mail: skaistekove@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4585-9241>